

Univerzita Palackého v Olomouci
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

PETRA MARTINKOVÁ

III. ročník – kombinované studium

Obor: Sociálně zdravotní práce se zaměřením na vzdělávání

**MOŽNÁ RIZIKA VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE MEZI ŽÁKY
NA STŘEDNÍ ŠKOLE DESIGNU A MÓDY V PROSTĚJOVĚ**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Václav Klapal, Ph.D.

OLOMOUC 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Petra Martinková

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu PhDr. PaedDr. Václavu Klapalovi, Ph.D. za odborné vedení a poskytování cenných rad při psaní mé bakalářské práce. Rovněž bych chtěla poděkovat vedení a žákům Střední školy designu a módy v Prostějově za možnost uskutečnit výzkumné šetření.

Anotace

MARTINKOVÁ, P., *Možná rizika virtuální komunikace mezi žáky na Střední škole designu a módy v Prostějově*, Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, 2015.

Bakalářská práce je zaměřena na komunikaci. V teoretické části je definována komunikace osobní, která zahrnuje verbální a nonverbální projevy a komunikace virtuální. Dále jsou v teoretické části popsány bariéry v komunikaci a rizika komunikace virtuální.

V praktické části, za pomoci dotazníkového šetření, se práce zaměřuje na zjištění možných rizik ve virtuální komunikaci u žáků Střední školy designu a módy v Prostějově.

Klíčová slova

Komunikace, verbální komunikace, nonverbální komunikace, virtuální komunikace, kyberšikana, kybergrooming, sexting, bariéry v komunikaci.

Annotation

MARTINKOVÁ, P., *Possible risks of virtual communication between students at the Secondary School of Design and Fashion in Prostejov.*, Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, 2015.

The thesis is focused on communication. The theoretical part is defined by personal communication, which includes verbal and nonverbal expressions and virtual communication. Furthermore, the theoretical part describes the barriers to communication and risks of virtual communication.

In the practical part, with the help of a questionnaire survey, the work focuses on finding potential risks of virtual communication for students at the Secondary School of Design and Fashion in Prostejov.

Key words

Communication, verbal communication, nonverbal communication, virtual communication, cyberbullying, kybergrooming, sexting, barriers to communication.

Obsah

ÚVOD	7
1 HISTORIE KOMUNIKACE	8
2 DEFINICE KOMUNIKACE	9
3 DRUHY KOMUNIKACE	11
3.1 Verbální komunikace	11
3.2 Nonverbální komunikace.....	11
3.2.1 Gestika	12
3.2.2 Haptika.....	12
3.2.3 Chronemika.....	13
3.2.4 Kinezika	13
3.2.5 Mimika.....	13
3.2.6 Osobní teritorium.....	13
3.2.7 Pohledy	13
3.2.8 Posturika	14
3.2.9 Proxemika	14
3.3 Interpersonální komunikace	14
3.4 Animační komunikace.....	16
3.5 Elektronická (virtuální) komunikace	17
3.5.1 Rizika spojená s užíváním elektronické (virtuální) komunikace.....	17
3.5.1.1 Kyberšikana.....	18
3.5.1.2 Kybergrooming.....	19
3.5.1.3 Sexting.....	20
3.5.1.4 Sdílení osobních údajů.....	20
3.5.2 Předcházení výskytu negativních vlivů elektronické komunikace.....	20
4 BARIÉRY V KOMUNIKACI.....	22

4.1 Interní bariéry	24
4.2 Externí bariéry	25
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	26
5.1 Charakteristika Střední školy designu a módy v Prostějově	26
5.2 Metodologie výzkumu	26
5.3 Charakterizace výzkumného souboru	27
5.4 Výzkumné otázky	27
5.5 Výsledky výzkumu dotazníkového šetření	27
5.6 Odpovědi na výzkumné otázky	36
5.7 Formy pomoci žákům ohrožených nebezpečím ve virtuální komunikaci	37
ZÁVĚR	38
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	39
SEZNAM PŘÍLOH	41

ÚVOD

Stěžejním bodem této bakalářské práce bude komunikace v běžném významu tohoto slova, ale také komunikace virtuální (elektronická), která se v dnešní době dostává do popředí.

V teoretické rovině chci čtenáře seznámit s komunikací jako takovou. Teoretická část se skládá ze čtyř částí. V první kapitole se budu zabývat její historií. V kapitole druhé definuji pojem komunikace. Ve třetí kapitole čtenáře seznámím s druhy komunikace. Tato kapitola bude nejspíše tou nejobsáhlejší, bude zahrnovat komunikaci verbální, nonverbální, interpersonální a animační, nesmím opomenout komunikaci virtuální. Zabývat se budu také riziky, kterými nás virtuální komunikace ohrožuje. V poslední, čtvrté kapitole se rozepíši o bariérách v komunikaci.

V praktické části bych se soustředila na kvantitativní výzkum – formou dotazníku. Respondenty pro tento výzkum budou studenti ze Střední školy designu a módy v Prostějově. Otázkou je jaká rizika může skrývat nepřímá komunikace v podobě sociálních sítí a jiných forem v rámci elektronické komunikace.

Cílem bakalářské práce je snaha o reálné zjištění, jakým způsobem dopadá a ovlivňuje internet mladistvé, na základě výsledků kvantitativního výzkumu, zda-li na mladistvé může mít negativní vliv. Jak eliminovat případný negativní dopad užívání virtuální komunikace.

1 HISTORIE KOMUNIKACE

Komunikace je stará stejně jako lidstvo samo. Komunikace ve smyslu historickém je spjata s vývojem člověka od jeho počátků a je také jedním z ústředních známek vývoje člověka. V kontextovém smyslu komunikace znamená, že na komunikujícího působí to, co se událo před komunikací, ale také nadcházející události. Biologický vývoj komunikace předchází vývoji historickému, tento vývoj můžeme nazvat fylogenetickým. U zvířat i lidí se komunikace neustále rozvíjí do více sofistikovaných forem. Komunikace lidí je velmi složitá v porovnání s nižšími druhy, zvířata mají velmi omezené možnosti v komunikaci na rozdíl od lidí. (Mikuláščík, 2010) Formou komunikování můžeme přijímat a sdělovat informace v chování a vztahy mezi lidmi, komunikace je tedy základem pro mezilidské působení (Šimíčková-Čížková, 2004).

„Časové úseky mezi prvními důležitými zlomy v komunikaci byly velmi dlouhé. Postupně se stále více a více zkracovaly. Tak například první zmínky o existenci jazyka jsou známy z doby 10 000 let před Kristem. Nejstarší dochovaná písemná zpráva je z roku 4 000 let před Kristem. Guttenberg vynalezl tisk v roce 1450. V roce 1837 byl vynalezen telegraf – Morse. V roce 1861 byl vynalezen telefon – Reis, Bell, Gray. A v minulém století šel vývoj v tak krátkých časových intervalech po sobě“. (Mikuláščík, 2010, s. 19). Zde hovoříme o televizi, rozhlasu, počítačích a dalším. Co se týče počítačů a informačních technologií, ty jdou stále kupředu, specialisté zabývající se informačními technologiemi vymýšlejí novinky nebo zlepšují stávající. S rozvojem těchto technologií je spojen také nákup a prodej, v podstatě čehokoliv, na internetu. Díky těmto technologiím se můžeme spojit s lidmi, kteří jsou od nás vzdáleni stovky i tisíce kilometrů. (Mikuláščík, 2010)

2 DEFINICE KOMUNIKACE

Definice komunikace dle Nového slovníku cizích slov pro 21. století zní:
„Komunikace je dorozumívání, sdělování a přijímání informací“. (Kolektiv autorů a konzultantů Nakladatelství Plot, 2008, s. 185)

„Komunikace je proces“. (Mikuláščík, 2010, s. 22)

Komunikační proces je velmi proměnlivý. Proměnlivost komunikačního procesu závisí na velkém množství faktorů, například na emocionálním stavu člověka, empatii, dominanci, citech a spoustě dalších. Komunikace může probíhat mezi dvěma či více lidmi. Zachytit ji můžeme v podobě audio nebo video záznamu. (Mikuláščík, 2010)

Na začátku bych chtěla vysvětlit několik základních pojmů, díky kterým komunikace může probíhat.

Komunikátor *„to je ten, kdo vysílá nějakou zprávu“.* (Mikuláščík, 2010, s. 24)

Komunikant *„to je ten, který přijímá vyslanou zprávu.“* (Mikuláščík, 2010, s. 24)

Komuniké *„vyslaná zpráva jako myšlenka nebo pocit, který jeden člověk sděluje druhému.“* (Mikuláščík, 2010, s. 25)

Komunikační jazyk *„komunikační zpráva se předává prostřednictvím určitého komunikačního jazyka.“* (Mikuláščík, 2010, s. 25)

- Denotát = *„Objekt, který je označen nějakým symbolem“.*
- Designát = *„Je symbol, který slouží k označení nějakého objektu, denotátu“.*
- Kódování a dekodování = *„Závisí na znalosti jazyka, na slovní zásobě, nebo znalosti signálů, ale také na schopnosti umět se přizpůsobit partnerovi, se kterým jedná“.* (Mikuláščík, 2010, s. 25). Například lékařský jazyk se používá proto, aby ho člověk z laické veřejnosti nemohl nevhodně interpretovat. (Mikuláščík, 2010)

Komunikační kanál *„je cesta, kterou je nějaká informace posílána“.* (Mikuláščík, 2010, s. 26)

Feedback, nebo- li zpětná vazba *„je reakce na přijatou zprávu v podobě potvrzení a způsobu interpretace.“* (Mikuláščík, 2010, s. 26)

Komunikační prostředí *„je prostor, kde se komunikace odehrává“.* (Mikuláščík, 2010, s. 27)

Kontext „*komunikační kontext je situace, celkový rámec, ve kterém komunikace probíhá*“. (Mikuláščík, 2010, s. 27)

3 DRUHY KOMUNIKACE

Komunikace se dělí podle různých kritérií, například dle autora Podgóreckiho (1998) na komunikaci verbální, neverbální, interpersonální a animační. Autor Mikuláščík (2010) komunikaci dělí na vědomou a nevědomou, záměrnou, nezáměrnou a dále na kognitivní, pozitivní a afektivní, asertivní, negativní, masovou, jednosměrnou, dvousměrnou a mnoho dalších. Podrobněji popíší dělení podle Podgóreckiho.

3.1 Verbální komunikace

„Pojem verbální (slovní) je odvozen z latinského jazyka. Verbum znamená slovo. Do verbální komunikace zahrnujeme veškerá sdělení pomocí slov“. (Bednaříková, 2006, s. 37)

Verbální, neboli jazyková komunikace *„je procesem výměny informací mezi lidmi, prostřednictvím soustavy zvukových nebo grafických znaků, nazývané jazykem“.* (Podgórecki, 1998, s. 227)

V komunikaci se nejedná pouze o mluvení, zahrnuje též čtení, činy, naslouchání, pohyby těla a psaní, konkrétně:

- *Naslouchání* 45%
- *Mluvení* 30%
- *Čtení* 16%
- *Psaní* 9%

(Mikuláščík M., 2010, s. 26)

3.2 Nonverbální komunikace

Pojmem nonverbální komunikace je takzvaná komunikace beze slov. *“Probíhá prostřednictvím způsobů držení těla a jeho pohybů, výrazů obličeje, pohledů a pohybů očí, změn vzdáleností mezi komunikujícími, signálů ovládnutí prostoru, druhu oděvu a jeho barev, dotyků, rychlosti a hlasitosti řeči, a dokonce i způsobem, jakým komunikující zachází s časem“.* (DeVito, 2001, s. 125)

Oblast, kterou nazýváme řeč těla, je nejzajímavější oblastí pro veřejnost (Tegze, 20). Většinou se odehrává nevědomky. Komunikace nonverbální může pouze doplňovat projev komunikace verbální, ale také jej může plně nahradit, či jen podpořit jeho účinek. (Mikuláščík, 2010). Řeč těla ale není jedinou oblastí nonverbální komunikace, je to také komunikace činy, popisuje soulad či nesoulad prožívání, jednání a chování s názory a postoji člověka. (Tegze, 2003).

Nonverbální komunikace zahrnuje: gestiku, haptiku, chronemiku, kineziku, mimiku, osobní teritorium, pohledy, posturiku, proxemiku, v krátkosti popíši níže.

3.2.1 Gestika

Jako gestiku popisujeme nezáměrné pohyby hlavy, rukou a také nohou, které doplňují verbální sdělení a tím napomáhají k jeho lepšímu pochopení, nebo ho též mohou zastoupit. Gestikulaci si ale ani uvědomovat nemusíme, může být tedy nezáměrná. Mikuláščík (2010) uvádí, že se gestika ve Starověku považovala jako jedna z nejdůležitějších součástí umění rétoriky.

Dle autora A. DeVito (2001) jsou gesta symboly, kterými tlumočíme slova či fráze, jako například: „Znak O.K.“, kdy spojíme ukazovák a palec do písmene O. „Znak dobrá práce“, sevřeme ruku v pěst a vztyčíme palec.

3.2.2 Haptika

Tento pojem popisuje doteky mezi komunikanty, tyto doteky mohou mít různý význam, přátelský, neformální, formální nebo intimní. Takto se doteky dělí podle pásma těla, kterým se lidé vzájemně dotýkají.

V první řadě je to pásmo zdvořilostní, společenské, profesionální, které se týká rukou a paží. V řadě druhé pásmo přátelské, osobní, které zahrnuje obličej, vlasy, ramena a také paže. V třetí a poslední řadě je to pásmo erotické, sexuální, intimní a není omezeno na žádnou konkrétní část těla. Nejčastějším haptickým vyjádřením je jistě podání ruky, či přátelské poplácání po rameni. (Mikuláščík, 2010).

3.2.3 Chronemika

Chronemika je způsob strukturalizace času vůči jiným lidem. „Jedná se o to, jak člověk komunikuje v časových souvislostech. Chronemika se týká také vzájemné komunikační vyváženosti obou stran, tedy toho, jak každý z účastníků respektuje právo obou stran na stejné časové vstupy do rozhovoru. (Mikuláščík, 2010).

3.2.4 Kinezika

„Jsou to spontánní pohyby různých částí těla, které nemají význam gest. Každý má své specifické pohyby, podle nichž se dá poznat už na dálku“. (Mikuláščík, 2010, s. 111)

3.2.5 Mimika

„Lidský obličej včetně očí je pravděpodobně nejdůležitějším zdrojem neverbálních signálů. Náš obličej vysílá neverbální signály po celou dobu komunikace a tím dává najevo naše emoce.“ (DeVito, 2001, s. 127)

3.2.6 Osobní teritorium

„Teritorium se projevuje v komunikaci tím, že každý z účastníků rozhovoru jej určitým způsobem brání. Některé lidi v něm respektujeme, jiné odmítáme, například natočením těla, přehlížením osoby, nepřipouštěním osoby ke slovu“. (Mikuláščík M., 2010, s. 113)

3.2.7 Pohledy

„Oči hrají v komunikaci velmi důležitou roli. Jsou kontrolou zpětné vazby, určují a ovlivňují interpersonální vztah, regulují tok informací, reflektují myšlenkovou aktivitu, organizují diskuzi“. (Mikuláščík, 2010, s. 111)

3.2.8 Posturika

„Je to držení těla, napětí nebo uvolnění, náklon, poloha rukou, nohou, hlavy, konfigurace všech částí těla a směr natočení těla“. (Mikuláščík, 2010, s. 110)

3.2.9 Proxemika

„Je pojem označující vzdálenost při komunikaci, a to ve směru především horizontálním, ale také ve směru vertikálním. Každý potřebuje určitý prostor, aby se cítil pohodlně. Tento prostor je relativní a individuálně i kulturně odlišný“. (Mikuláščík, 2010, s. 112)

3.3 Interpersonální komunikace: konverzace a konflikt

„Interpersonální komunikace je komunikace mezi dvěma osobami, které mezi sebou mají nějaký vztah a jsou do určité míry na sobě vzájemně závislé. Interpersonální komunikace tedy představuje to, co se odehrává mezi číšníkem a hostem, mezi synem a otcem, mezi dvěma lidmi při rozhovoru a tak dále.“ (J. A. DeVito, 2001, str. 155)

Konverzace

Proces konverzace má pět fází, kterými jsou: úvod, předběžná informace, vlastní záležitost, zpětná vazba a závěr.

Mezilidská komunikace obsahuje konverzaci „tváří v tvář“ a také komunikaci pomocí elektronických médií. (J. A. DeVito, 2001).

Úvod

Konverzaci nejčastěji zahajujeme například pozdravem: „Dobrý den, já jsem Horák“ nebo „Ahoj“, „Jak se máš?“ V rámci osobní konverzace můžeme použít verbální nebo nonverbální pozdrav, většinou se používají oba druhy zároveň.

V komunikaci elektronické, jako je například e-mail, můžeme úsměv, mrknutí nebo jiný neverbální projev nahradit „smajlíkem“. (J. A. DeVito, 2001).

Předběžná informace

V této fázi poskytujeme předběžnou informaci, jejímž úkolem je sdělit nějakou důležitou informaci, například „Dnes je slunečné počasí“. Dále je úkolem předběžné informace stručně popsat obsah následujícího sdělení, například „Řeknu vám všechny zajímavé detaily“. V neposlední řadě je podstatou předběžné informace přidělení role příjemci, následně by měl tento na ni reagovat. Což znamená, že pokud někdo řekne: „Jsi můj nejlepší přítel, musíš mi pomoci“, očekává, že se tak stane. Poslední fází je popírání, kterým přesvědčujeme adresáta, aby nás chápal tak, jak chceme, například „Nekřivdi mi, já nejsem lakomá“. (J. A. DeVito, 2001)

Vlastní záležitost

Tato fáze je ústřední podstatou konverzace. Je dobré pokládat doplňující otázky, aby bylo znatelné, že nás konverzace zaujala. Můžeme vlastními slovy shrnout podstatné myšlenky hovoru, abychom se ujistili, že správně rozumíme. Je důležité dávat pozor na odbíhání od tématu. (J. A. DeVito, 2001)

Zpětná vazba

Podstatnými částmi zpětné vazby jsou: pozitivita – negativita, soustředěnost na osobu – soustředěnost na sdělení, část okamžitá – zpožděná, málo monitorovaná – vysoce monitorovaná, kritická – podporující.

Pozitivní zpětnou vazbou chápeme, že sdělení proběhlo v pořádku a mluvčí může pokračovat v komunikaci ve stejném duchu. Pozitivně vnímáme přikyvování, úsměv, potlesk. Naopak negativní zpětná vazba je zamračení, pískání, či jiné a tyto výrazy sdělují, že je něco v nepořádku. Je tedy třeba udělat v komunikaci změnu, abychom komunikačního partnera, či publikum oslovili. V případě zpětné vazby, která

je soustředěna na osobu či sdělení je nutné vysvětlit, že kritika není směřována na komunikující osobu, ale pouze na obsah jeho sdělení.

Při osobním kontaktu s mluvčím můžeme vyslat okamžitou zpětnou vazbu. V případě elektronické komunikace, například formou e-mailu, reagujeme zpožděnou zpětnou vazbou. (J. A. DeVito, 2001)

„Další dimenzí zpětné vazby je její oscilace od spontánní a naprosto poctivé reakce (málo monitorovaná zpětná vazba) k pečlivě vykonstruovanému souboru signálů, který má sloužit určitému účelu (vysoce monitorovaná zpětná vazba). Při většině osobních komunikací pravděpodobně vysíláte zpětnou vazbu spontánně a své reakce nijak významně nemonitorujete. V některých případech se však možná více kontrolujete, to například, když se vás šéf zeptá, co si myslíte o novém směru, kterým se ubírá váš podnik, nebo když dostanete e mail s prosbou o nějakou laskavost“. (J. A. DeVito, 2001, str. 160)

Závěr

Tak jako úvod je i závěr složený z projevů verbálních a nonverbálních. Závěr dává zřetelně najevo úmyslné ukončení konverzace. (J. A. DeVito, 2001)

3.4 Animační komunikace

„Termín animace se poprvé objevil ve francouzské literatuře v 60. letech a má nejméně dvojitý význam:

- *oživovat něco, dávat něčemu život, uvádět do pohybu, poskytovat životodárnost,*
- *oživovat někoho, pobízet, nutit k činnosti, povzbuzovat aktivitu.“*

(Podgórecki, 1998, s. 269)

Někteří autoři tvrdí, že *„animace je činnost uprostřed lidí a s lidmi, která má za účel usnadnit jedinci a skupině účast na aktivnějším a tvořivějším životě pomocí lepšího pochopení změn, snadnějšího dorozumění s jinými a účastnit se s jinými na ožívání prostředí“.* (Podgórecki, 1998, s. 269). Animaci můžeme chápat jako proces objevování vlastní osoby. (Podgórecki, 1998).

3.5 Elektronická (virtuální) komunikace

Elektronická neboli virtuální komunikace je velmi specifická ve srovnání s komunikací tváří v tvář. Hlavním rozdílem mezi komunikací virtuální a běžnou komunikací je v čase a místě. V těchto dvou bodech se nemusíme nijak omezovat, můžeme komunikovat kdykoli a kdekoli. Nástrojem k běžné komunikaci je mluvený jazyk, v elektronické komunikaci se jedná spíše o jazyk psaný, ale není stěžejním nástrojem. I ve virtuální komunikaci lze používat mluvený jazyk, například prostřednictvím technologie Skype, která slouží kromě psaní zpráv, k uskutečnění hlasových hovorů a videohovorů. (Kopecký, 2007).

„Podstatou jednání média je tedy – jako v jakémkoli jiném typu mezilidské komunikace – zprostředkování“. (Jirák, Köpplová, 2007, s. 41)

Základními vlastnostmi elektronické komunikace jsou:

- neřízenost,
- možný větší počet komunikujících,
- anonymita,
- časová a místní neomezenost,
- závislost na technologickém zabezpečení,
- závislost na počítačové gramotnosti komunikujícího.

(Kopecký, 2007).

3.5.1 Rizika spojená s užíváním elektronické (virtuální) komunikace

Nejvíce diskutovaným tématem poslední doby je kyberšikana, dále také takzvaný kybergrooming, sexting a sdílení osobních údajů. Nyní si popíšeme, jak k těmto rizikům dochází a čím se vyznačují.

3.5.1.1 Kyberšikana

Nejprve si definujeme pojem šikana. Dle Nového slovníku cizích slov pro 21. století (2008) znamená šikana „*opakované týrání, zotročování, ponižování nebo omezování jedince či skupiny jiným jedincem nebo skupinou prostřednictvím agrese či manipulace*“. (Barták a kolektiv, 2008, s. 324).

Kyberšikana je tedy šikana, ke které šikanující osoba využívá počítač, mobilní telefon, či jiné elektronické zařízení sloužící ke komunikaci.

Obsahem kyberšikany může být text, fotografie, videozáznam a další. Tento obsah je možno publikovat mnoha způsoby, například přes webové stránky, prostřednictvím sociálních sítí, rozesláním e-mailů a jiných forem virtuální komunikace. „*Publikováním je míněno zveřejňování ponižujících záznamů nebo fotografií na internetu.*“

Ponižující materiály může útočník získat několika způsoby:

- *Oběť je útočníkovi sama poskytne.*
- *Útočník je oběti zcizí (např. z mobilu nebo z počítače).*
- *Útočník je sám vytvoří (natočí, zfalšuje atd.)“.*

(Szotkowski, 2013, s. 9)

„*Do ztrapňující situace je oběť vmanévrována za pomoci některého z projevů klasické šikany, ať už fyzické, či psychické*“. (Szotkowski, 2013, s. 10)

Druhou formou kyberšikany je pomlouvání a ponižování. Útočnickova snaha o poškození pověsti šikanované osoby vzniká zveřejněním falešných informací, urážkami a ponižováním. (Szotkowski, 2013)

Další formou je krádež a následné zneužití cizí identity, kterou si útočníci velmi oblíbili. Podstatou tohoto jednání je „nabourání se“ do cizího účtu, ať už e-mailového, či účtu na nějaké sociální síti a jiných a poté zneužití ke kyberšikaně. (Szotkowski, 2013)

Možné typy zneužití cizích účtů:

- *„Manipulace s profily (zveřejňování nepravdivých/ pomlouvačných informací o majiteli).*

- *Mazání kontaktů a zpráv.*
- *Rozesílání zpráv s nevhodným obsahem jménem majitele účtu (např. urážky, záměrně chybně vypracované úkoly, zprávy s xenofobním nebo rasistickým obsahem, dětskou pornografií atd.)*
- *Zneužití osobních údajů a kontaktních údajů k účtu (např. k přihlašování do různých služeb a aplikací, objednávání zboží pomocí e-shopů, zneužití účtu k páčání trestné činnosti)“.* (Szotkowski, 2013, s. 12, 13).

Napadání a provokování uživatelů v diskuzích, na sociálních sítích a jiných formách vyjádření vlastního názoru k aktuálním tématům týkajících se například sportu, politiky, náboženství s cílem zapojit uživatele do tohoto stylu konverzace.

Ztrapňování formou falešných profilů se děje tak, že útočník založí falešný profil (účet) oběti, díky kterému může zveřejňovat nepravdivé, smyšlené informace, s úmyslem poškodit dotyčného.

Obtěžováním ve smyslu neustálého volání, prozvánění nebo psaní zpráv, ať ve formě SMS nebo e-mailů se útočník snaží znepríjemňovat oběti život.

Zveřejnění cizích tajemství s úmyslem poškození oběti nastává, pokud má útočník nějaké intimní nebo kompromitující informace, či fotografie. Získané buď přímým poskytnutím od oběti, popřípadě vylákáním s nějakou záminkou.

Úmyslné vyloučení z virtuální skupiny. Například neumožnění přístupu spolužákovi do uzavřené skupiny třídy na sociální síti. (Szotkowski, 2013).

Kyberšikana je velmi nebezpečným jevem, který má své oběti na psychickém zdraví šikanovaných, ale také na životech ve světě i u nás.

3.5.1.2 Kybergrooming

Kybergroomer si nejdříve získá důvěru oběti, jeho cílem je vylákání k osobnímu setkání. Jde vlastně o psychický nátlak, manipulaci s obětí, prostřednictvím sociálních sítí, nebo jiných, aktuálně nejužívanějších forem virtuální komunikace.

Po vylákání oběti k osobnímu setkání bývá nejčastějším scénářem sexuální zneužití, ale také se může jednat o fyzické napadení nebo mučení oběti.

Délka komunikace, tedy psychické manipulace je různá, dle konkrétních případů nejčastěji mezi třemi měsíci až několika lety. Důvodem k tak dlouhému kontaktu je navázání důvěrného vztahu mezi útočníkem a obětí.

Kybergroomerem může být v podstatě kdokoliv, jak recidivista, tak nikdy netrestaný člověk.

Nejčastějšími oběťmi jsou děti a mladiství, kteří jsou ve věku mezi 11 a 17 roky, jak dívky, tak chlapci.

Útočník téměř nikdy nevystupuje sám za sebe, zakládá si falešný profil, identitu. (Szotkowski, 2013).

3.5.1.3 Sexting

Sexting je velmi rychle se rozrůstající jev, který obsahuje text, fotografie nebo videa se sexuální tematikou sdílenou nebo zanesenou na internetu, či pomocí mobilních telefonů (SMS, MMS).

Po zveřejnění například nahých fotografií bývalým přítelem nebo někým známým může tato skutečnost dohnat oběť až k sebevraždě, jak se již v několika případech stalo. (Szotkowski, 2013).

3.5.1.4 Sdílení osobních údajů

Sdílení osobních údajů je též velmi rizikovým faktorem. Osobní údaje mohou „pomoci“ právě zmiňovaným kybergroomerům nebo jiným deviantním jedincům v naší společnosti. Mnoho lidí je schopno sdílet velmi osobní informace o sobě i své rodině.

3.5.2 Předcházení výskytu negativních vlivů elektronické komunikace

Možným východiskem z této situace je větší organizace času dítěte, mladistvého, žáka, jak ze strany rodičů, naplánováním různých mimoškolních aktivit, tak ze strany školy v rámci výuky. Je třeba zaměřit se na prevenci rizikového chování formou organizování přednášek a besed zaměřených například na témata výše zmíněného rizikového chování. Organizačně ty to akce zajistí pedagogický pracovník

školy ve spolupráci s příslušnou organizací, například Policií České republiky, neziskových organizací a jiných. Dále mohou být velkým přínosem tematicky zaměřená divadelní a filmová představení.

Každá škola má sestavený školní řád, podle kterého se musí, nebo by se alespoň měli žáci řídit.

Střední škola designu a módy v Prostějově má ve školním řádu „zakomponován kategorický zákaz chování mající charakter šikanování a opatření, která se váží k tomuto závažnému porušení školního řádu (podrobněji zpracovaná pravidla používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy). Součástí tohoto textu je i stanovení kázeňských opatření při nedodržování těchto pravidel“. (www.ssdmo.cz)

4 BARIÉRY V KOMUNIKACI

Jak uvádí autor Erneker (2004), existují specifické bariéry, neboli překážky v komunikaci, doložené výzkumy komunikačních procesů i praktickými zkušenostmi. Tyto bariéry jsou příčinou komunikačních nedorozumění, oslabení komunikačních efektů společně s autoritou komunikátora.

S komunikačními bariérami je třeba se vypořádat, zkusme se jim vyhýbat a také je odstraňovat. (Mikuláščík, 2010)

Bariéry mezilidské komunikace dělí autor Erneker (2004) na:

Osobnostní, individuální komunikační bariéry, které mohou být jak na straně komunikátora, tak na straně příjemce.

a) na straně komunikátora

- *„nízká úroveň empatického vnímání,*
- *nedostatek komunikačních dovedností, nízká úroveň komunikační kompetence,*
- *jazyková a odborná nepřipravenost,*
- *nesrozumitelné vyjadřování myšlenek, názorů a sdělení,*
- *nepřiměřenost informací a jejich zkreslování,*
- *nerespektování konkrétního práhu vnímání u příjemce,*
- *v případě nadřazeného zneužívání funkce postavení, absolutizace jeho mocenského aspektu,*
- *narušování výměny komunikačních rolí ve smyslu „já jsem tu pánem a vy máte jen právo mlčet“.*

b) na straně příjemce

- *„zkreslené vnímání, kdy si příjemce vybírá z komunikačního sdělení jen určité aspekty a na jejich základě hodnotí záměr i obsah komunikace. V takovém případě příjemce slyší jen to, co chce slyšet,*
- *defenzivní (obránné) nebo agresivní chování,*

- *stresový psychický stav,*
- *netrpělivost,*
- *nesprávné, neobjektivní hodnocení komunikátora, nedůvěra či averze vůči komunikátorovi,*
- *předsudky a domýšlení nesprávných závěrů,*
- *zbytečně velká sociální distance“.*

Dále autor Erneker popisuje komunikační bariéry v kódování a dekodování

- *„nevhodná forma odevzdávání komunikačních sdělení – dlouhá sdělení, používání vysloveně odborných výrazů, absence emocionality,*
- *používání bezvýznamných slov – slova se opakují a tak se zpochybňuje celé komunikační sdělení,*
- *sdělení není vnímáno komplexně a tak dochází k deformaci záměru a obsahu komunikace,*
- *přečeňování významu konkrétních komunikačních prostředků – např. písemné formy komunikace“.*

Bariéry v komunikačních kanálech

- *„překroucení sdělení v průběhu toku komunikačním kanálem,*
- *filtrování sdělení a jejich účelové modifikování, jejich zpomalování a rozptylování,*
- *omezený rozsah technických prostředků, jejich poruchovost, nedostatečná technická vybavenost“.*

Jako poslední autor Erneker uvádí bariéry v pracovním prostředí.

- *„osvětlení, hluk větrání,*
- *málo prostoru na ukládání věcí (papíru, pomůcek a pod.),*
- *málo prostoru na pohyb – nedostatečná intimita komunikace, „ponorková nemoc“ apod“.* (Erneker, 2004, str. 24 - 26)

Autor Mikuláščík (2010) dále popisuje komunikační bariéry interní, tedy ty, které ovlivňují osobnostní problémy komunikujícího a bariéry externí, které přicházejí z prostředí.

4.1 Interní bariéry

- Nejčtenější interní bariérou obava z neúspěchu, která komunikujícího jistým způsobem svazuje, projevuje se například chvěním hlasu.
- Další faktorem ovlivňujícím komunikaci mohou být osobní problémy, které ovlivňují emoční stav komunikujícího. (Mikuláščík, 2010).
- *„Sémantické bariéry – může se stát, že je zkomolený význam řečeného odlišnou jazykovou úrovní. Mohou to být rozdíly mezi oběma účastníky komunikace, kdy nejsme ochotni a nebo schopni respektovat například nižší úroveň komunikačního partnera. Respektovat vyšší komunikační úroveň partnera sice lze, ale těžko se lze přizpůsobovat jeho úrovni verbálního projevu. Rozdíly mohou být dány také kulturou, pak snadno dochází k nedorozuměním. Odlišná je také mluva v podobě slangu, nářečí, hovorového jazyka, spisovného jazyka, případně odborného jazyka. Odlišná je také slovní zásoba účastníků. Mnohdy účastník nechce připustit, aby vypadal jako nedouk, že používané terminologii nerozumí, a proto se tváří, že všemu rozumí. Důslednost na úkor pravdy. Vytváření neexistujících souvislostí“.* (Mikuláščík, 2010, s. 36)
- Bariéra v podobě postoje vůči komunikačnímu partnerovi, například výrazná nesympatie.
- Velkou překážkou je též skákání do řeči, či neposlouchání partnera.
- Značnou překážkou v komunikaci je nepřipravenost na komunikování.
- Dále jimi může být fyzické nepohodlí, nesoustředěnost, předsudky, dále fyzické či psychické zhoršení funkčnosti, špatný sluch nebo zrak. (Mikuláščík, 2010).

4.2 Externí bariéry

- Velkým rušivým elementem může být nezvyklé prostředí, například to, které působí přespříliš oficiálně, nesprávná vzdálenost či stůl mezi komunikujícími.
- Velkou roli hrají demografické bariéry, kterými jsou rozdíly v pohlaví, věku.
- Rušivé elementy jako další osoby, hluk. (Mikuláščík, 2010).
- *„Organizační bariéry – znamená, znamená, že bariérou je samotná organizace. Například když vrcholový manažer pošle oběžník, výnos, že všichni pracovníci musí ve společnosti dodržovat hierarchické uspořádání při posílání e-mailů, dopisů a při přímé řeči, může znemožnit dávat zpětnou vazbu, když se jedná o něco velmi důležitého pro vrcholový management“.* (Mikuláščík, 2010, s. 37)

5 VÝZKUMÉ ŠETŘENÍ

5.1 Charakteristika Střední školy designu a módy v Prostějově

Střední škola designu a módy v Prostějově, dříve Střední průmyslová škola oděvní je moderní školou s devadesátiletou tradicí. Tato škola poskytuje čtyřleté denní studium zakončené maturitní zkouškou. Škola nabízí tři obory, ze kterých si mohou žáci vybírat. Je to: Užitá malba a design interiéru, Multimediální tvorba nebo Design oděvu. Žáci, kteří mají o některý z těchto oborů zájem, musí splnit podmínky pro přijetí. Těmi jsou: podání přihlášky ke studiu v řádném termínu, poskytnutí průměrného prospěchu ze 7. a 8. Ročníku základní školy za obě pololetí, vykonat talentovou zkoušku, u některých z oborů se také zúčastnit motivačního pohovoru a poskytnout lékařské potvrzení o zdravotní způsobilosti. Každý z výše uvedených oborů obsahuje výtvarnou, ale i umělecko-historickou stránku. Rozvoj estetického a výtvarného citění u žáků slouží k tomu, aby vytvářeli neotřelé a kreativní návrhy, samozřejmě dle zaměření zvoleného oboru. Škola poskytuje vzdělání v oblasti ICT a to díky předmětu Počítačová grafika, dále se zde vyučují dva světové jazyky a finanční gramotnost prostřednictvím předmětu Ekonomika. Škola již 15. rokem pořádá soutěž s názvem „Doteky módy“. Jedná se o soutěž zaměřenou na modelovou tvorbu oděvů. Přihlásit se mohou jak jednotlivci, tak skupiny, nezávisle na věku, vzdělání a povolání. Ke škole též náleží domov mládeže, spojený s jídelnou a sportovní areál, který může využívat i široká veřejnost (www.ssdam.cz).

5.2 Metodologie výzkumu

Jako výzkumnou metodu jsem zvolila dotazníkové šetření. Dotazník se sestává z promyšlených a správně formulovaných otázek, které jsou účelově seřazeny, na něž respondent písemně odpovídá. Velkou výhodou dotazníku je, že lze relativně ekonomicky a rychle shromáždit data od mnoha respondentů. Naopak nevýhodou dotazníkové metody je fakt, že nezjišťuje, jací jsou respondenti ve skutečnosti, ale to, jak sami sebe vnímají. (Chráška, 2007)

Mnou sestavený dotazník obsahuje celkem 12 položek (otázek). První dvě jsou takzvané kontaktní položky.

Kontaktní položka slouží k navázání jistého vztahu, kontaktu, mezi osobou výzkumníka a respondenta. (Chráska, 2007).

Všechny otázky jsou strukturované (uzavřené), to znamená, že respondenti mají na výběr ze dvou, tří, či čtyř možností odpovědi. Největším přínosem takto strukturovaných otázek je jednodušší vyhodnocování odpovědí (Chráska, 2007).

Před samotným dotazníkovým šetřením jsem provedla pilotní výzkum, který jsem uskutečnila v jedné třídě prvního ročníku. Otázky byly zodpovězeny, vyhodnotila jsem je tedy jako přijatelné, tudíž byly použity pro vlastní výzkum.

5.3 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor je z řad žákyň Střední školy designu a módy v Prostějově. Z důvodu velmi malého zastoupení chlapců na této střední škole jsem se rozhodla výzkum uskutečnit pouze za účasti dívek. Výzkumným souborem budou konkrétně dívky 1. a 4. ročníku Střední školy designu a módy v Prostějově.

5.4 Výzkumné otázky

Stanovila jsem dvě výzkumné otázky.

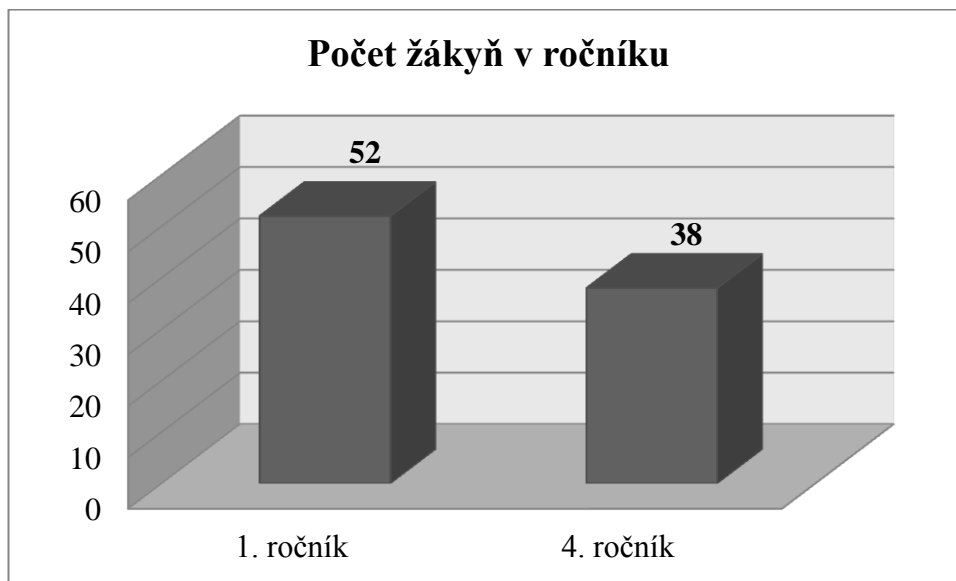
VO1: Znají žáci Střední školy designu a módy v Prostějově rizika virtuální komunikace?

VO2: Plyne pro žáky Střední školy a designu a módy v Prostějově poučení z negativních zkušeností s virtuální komunikací?

5.5 Výsledky výzkumu dotazníkového šetření

Výzkumného šetření se celkem zúčastnilo 90 žákyň. 52 žákyň z prvního ročníku a 38 žákyň z ročníku čtvrtého, jak vyplývá z níže uvedeného grafu.

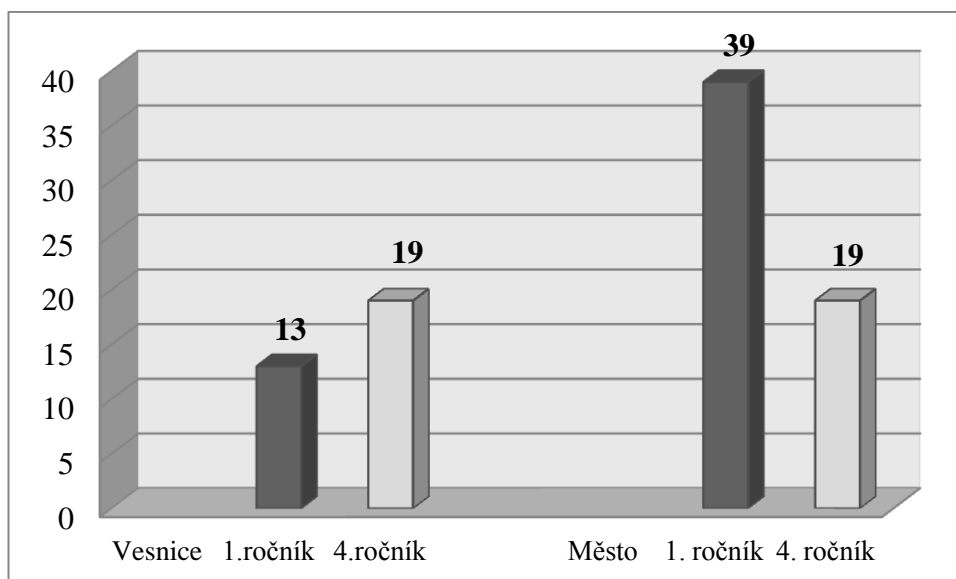
Graf č. 1

Druhou kontaktní otázkou jsem zjišťovala, zda žákyně žijí na vesnici, či ve městě.

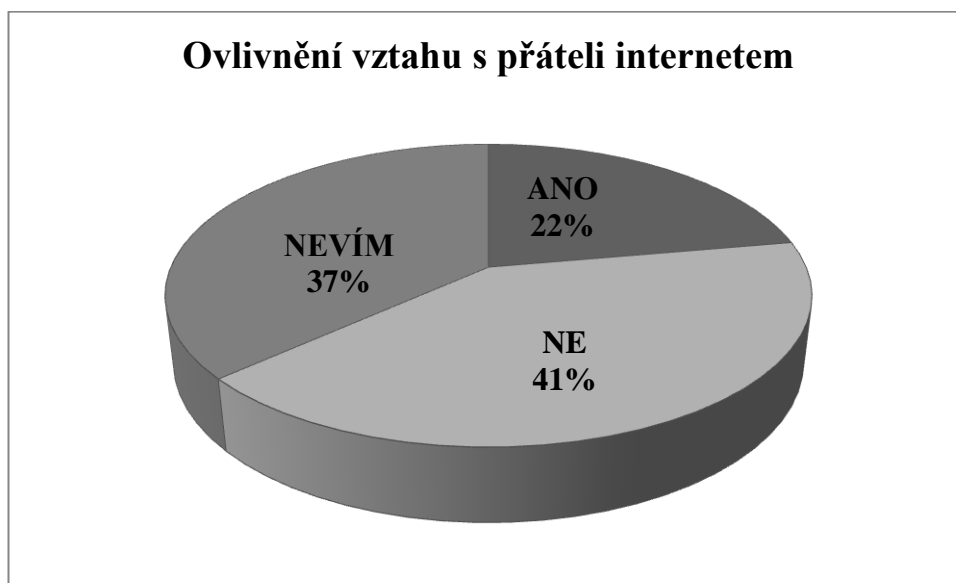
13 dívek z prvního ročníku žije na vesnici a 19 dívek ve městě. Ve čtvrtém ročníku je to téměř vyrovnané, 39 dívek je z vesnice a 19 bydlí ve městě, jak ukazuje grafické znázornění níže.

Graf č. 2

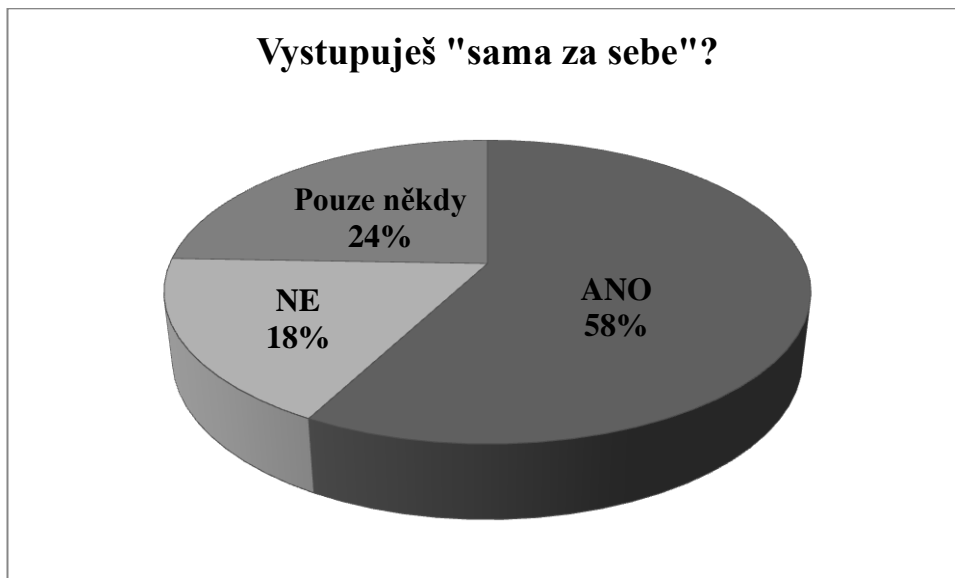
Ve třetí otázce jsem zjišťovala, zda internet ovlivnil vztahy žákyň a jejich přátel. Většina dívek se domnívá, že internet nijak neovlivňuje jejich vztahy s přáteli, konkrétně 37, to znamená 41%. 33, tedy 37% žákyň si není jistých, zda je jejich přátelství internetem ovlivněno, či není, zvolily tedy odpověď „nevím“. Odpověď „ano“ obsadila nejnižší pozici s počtem 20, to je 22%.

Graf č. 3

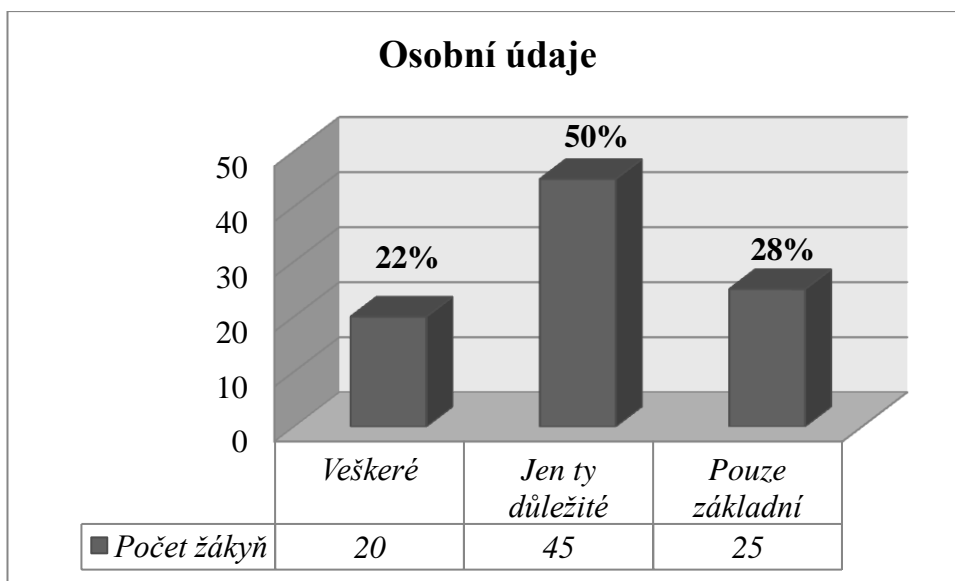
Čtvrtou otázkou jsem zjišťovala, zda dívky ve virtuálním světě vystupují „samy za sebe“. Největší zastoupení měla odpověď „ano“, tak odpovědělo 52 dívek, 58%. Na druhém místě byla odpověď „pouze někdy“ a to s 22 hlasy, což je 24% a poslední místo obsadila odpověď „ne“ s pouhými 16 hlasy, 18%.

Graf č. 4

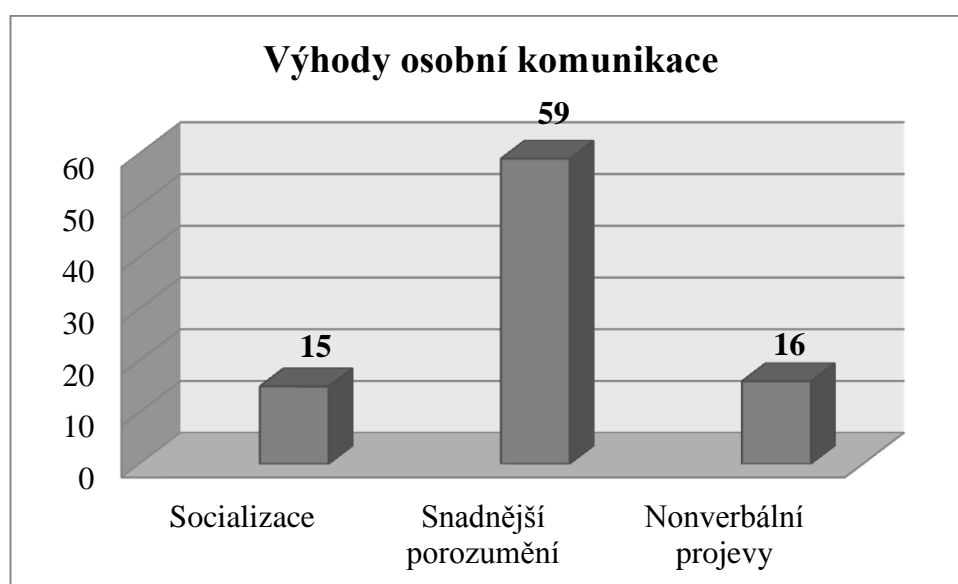
V páté otázce se dozvíme, jaké údaje o sobě žákyně v rámci virtuální komunikace uvádí. První příčku obsadila odpověď „jen ty důležité“ (jméno, příjmení, e-mailová adresa), další místo zabrala odpověď „pouze základní“ (jméno) a 20 dívek o sobě uvádí veškeré údaje (tel. číslo, datum narození, místo bydliště, údaje o rodině). Konkrétní čísla jsou uvedena v grafu č. 5 níže.

Graf č. 5

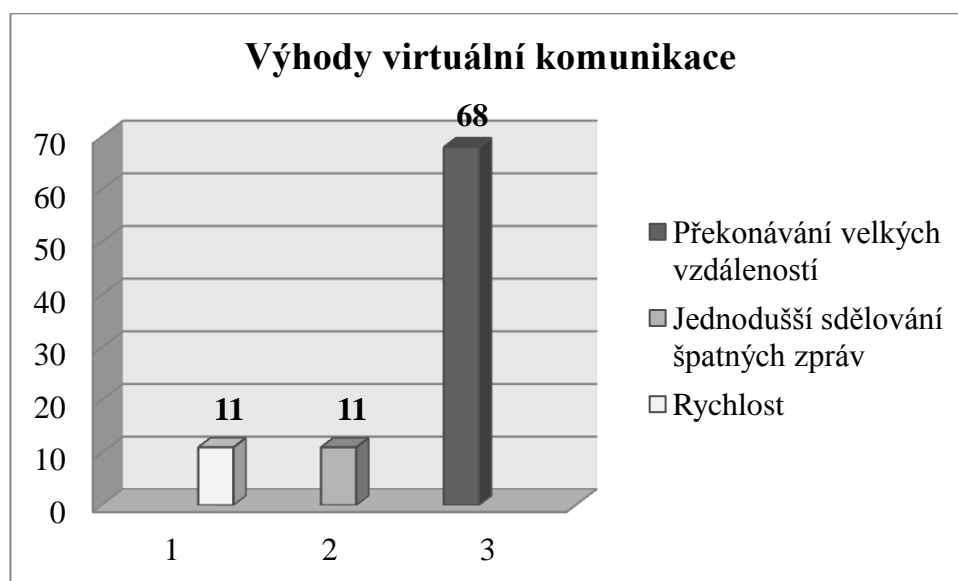
Šestou otázkou jsem zjišťovala, jaké výhody má osobní komunikace podle žákyň 1. a 4. Ročníku na Střední škole designu a módy v Prostějově. Většina, tedy 59 dívek vidí největší výhodu ve snadnějším porozumění a to například díky detailnějším vysvětlením. 16 dívek se domnívá, že největší výhodou osobní komunikace jsou nonverbální projevy (například úsměv, či pohlazení) a 15 dívek si myslí, že nejpodstatnější výhodou osobní komunikace je socializace.

Graf č. 6

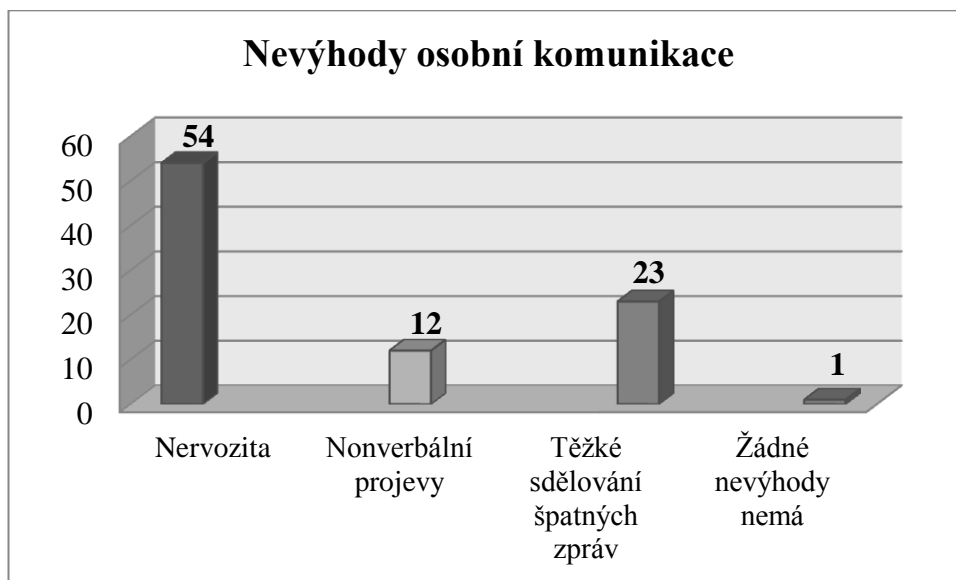
V sedmé otázce jsem se žákyň ptala, jaké přednosti má podle nich virtuální komunikace. Nejvíce dívek, 68, se shodlo v první odpovědi „překonávání velkých vzdáleností“. Stejný počet odpovědí, 11, získaly možnosti „rychlost“ a „jednodušší sdělování špatných zpráv“.

Graf č. 7

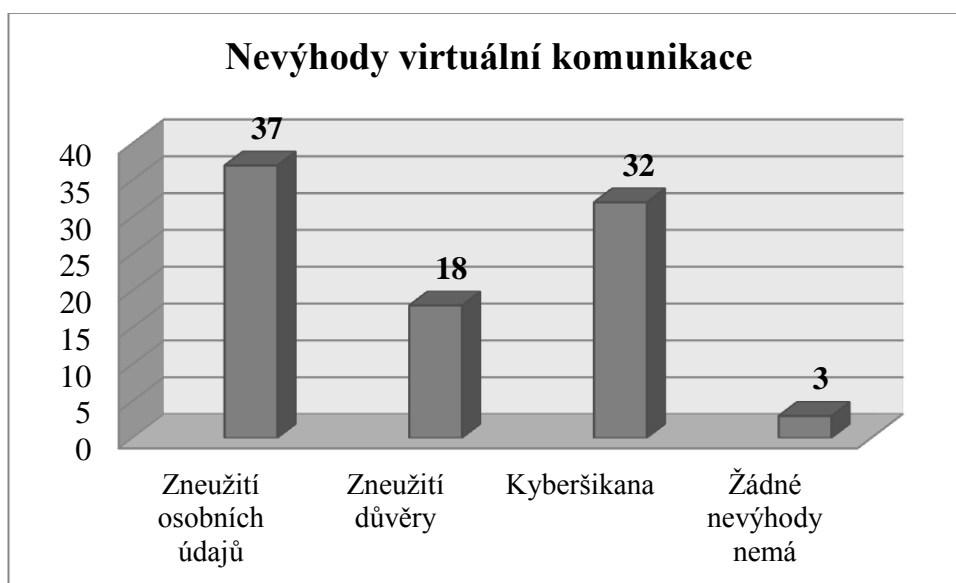
Osmou otázkou jsem zjišťovala, jaké nevýhody má osobní komunikace dle žákyň Střední školy designu a módy v Prostějově. Většina dívek, konkrétně 54, vidí největší nevýhodu v nervozitě z osobního kontaktu. Podle 23 dívek je tím největším problémem sdělování špatných zpráv. 12 žákyň se přiklání k nevýhodě nonverbálních projevů v osobní komunikaci. A pouhá 1 dívka se domnívá, že osobní komunikace neskrývá žádné nevýhody.

Graf č. 8

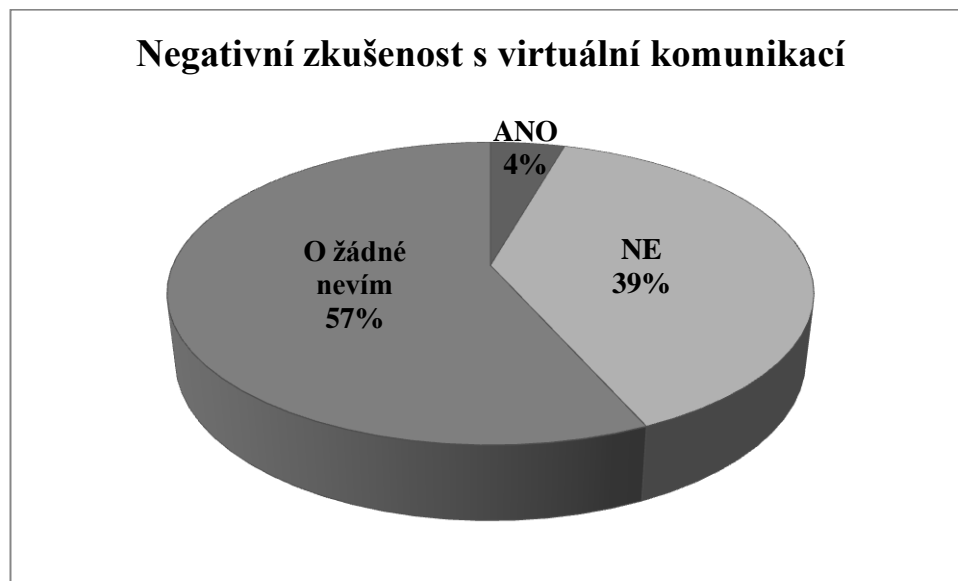
Nevýhody virtuální komunikace podle dívek studujících na Střední škole designu a módy v Prostějově jsou hlavně v možném zneužití osobních údajů, s touto možností se ztotožňuje celkem 37 dívek. 18 děvčat si myslí, že největší riziko je ve zneužití důvěry, kdy se člověk může vydávat za někoho jiného. Největším rizikem pro 32 dívek je kyberšikana a 3 dívky si myslí, že virtuální komunikace žádná rizika nemá.

Graf č. 9

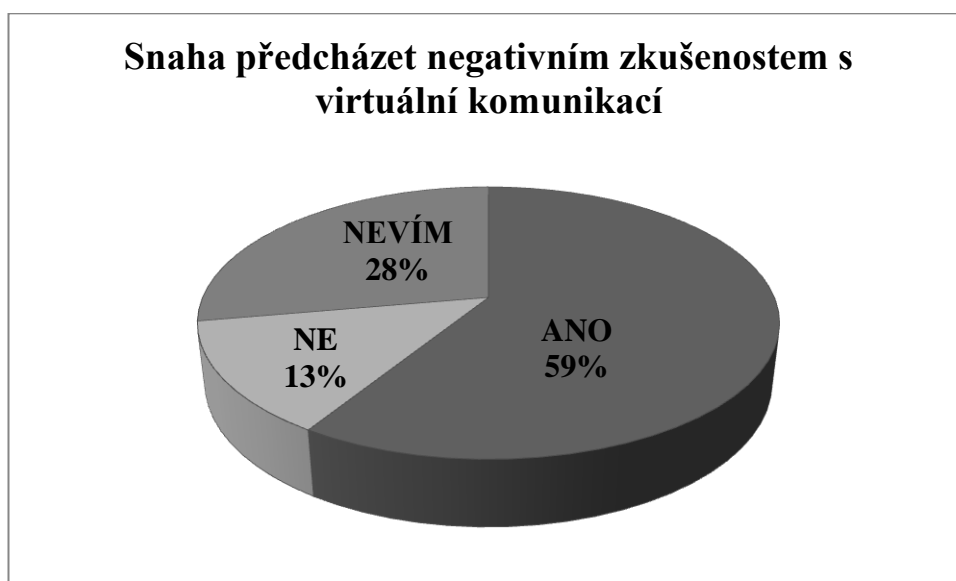
V otázce číslo deset žákyně odpovídaly, zda mají, či nemají nějakou negativní zkušenost s virtuální komunikací, negativní zkušeností je míněna kyberšikana, napadení účtu a jiné. 4 dívky se s takovouto zkušeností již potýkaly. Pro 35 dívek byla jednoznačná odpověď „ne“ a 51 děvčat zvolilo poslední možnost „o žádné nevím“.

Graf č. 10

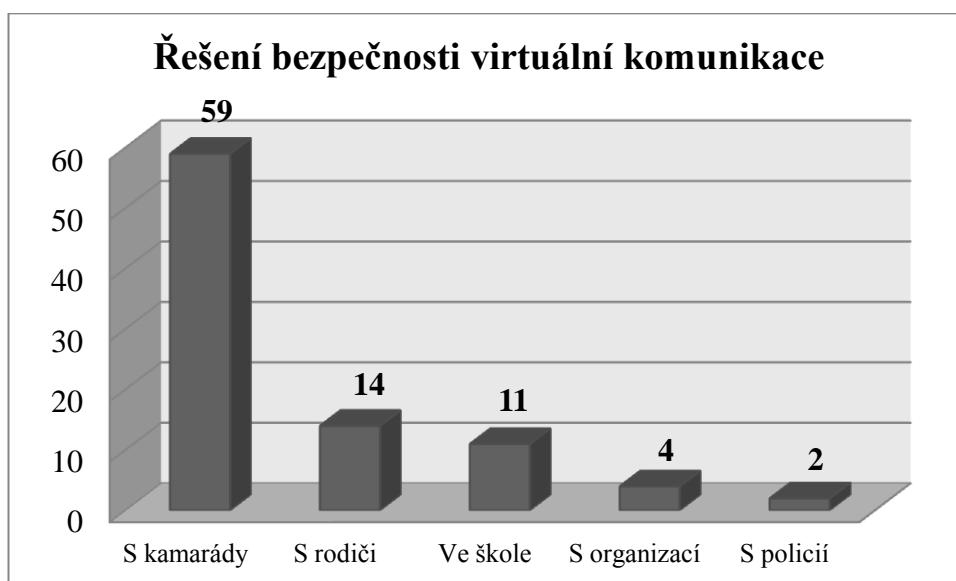
Otázka číslo 11 zjišťovala, zda se dívky snaží předcházet možným negativním zkušenostem s virtuální komunikací, například dobrým zabezpečením účtu a jinými. Pro mne překvapivě, 53 dívek odpovědělo, že se snaží těmto zkušenostem předcházet, pouhých 12 děvčat se nesnaží takovým negativním zkušenostem předcházet a 25 dívek zvolilo třetí možnost „nevím“.

Graf č. 11

Poslední, tedy dvanáctá otázka zjišťovala, s kým by dívky řešily své pochybnosti o bezpečnosti komunikace ve virtuálním světě. Největší počet dívek, 59, by se obrátil na své kamarády, 14 na rodiče. A velmi malé množství, tedy 11 dívek by hledaly pomoc ve škole. Ještě méně, konkrétně 4 dívky by se obrátily na organizaci, která se těmito problémy zabývá a 2 dívky by hledaly pomoc u policie.

Graf č. 12

5.6 Odpovědi na výzkumné otázky

VO1: Znalí žáci Střední školy designu a módy v Prostějově rizika virtuální komunikace?

Z dotazníkového šetření vyplývá, že žáci, respektive žákyně Střední školy designu a módy znají rizika virtuální komunikace. Největším rizikem je podle nich zneužití osobních údajů, na druhém místě riziko kyberšikany, na třetím riziko zneužití důvěry a naštěstí jen 3 dívky si myslí, že žádná rizika tato komunikace nemá. Dokonce 4 žákyně mají negativní osobní zkušenost s užíváním virtuální komunikace.

VO2: Plyne pro žáky Střední školy a designu a módy v Prostějově poučení z negativních zkušeností s virtuální komunikací?

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že pro žákyně plyne poučení z negativních zkušeností s užíváním virtuální komunikace. Konkrétně v otázce č. 11, 46 dívek uvádí, že se snaží, nějakým způsobem z uvedených, předcházet rizikům negativním zkušenostem s virtuální komunikací.

5.7 Formy pomoci žákům ohrožených nebezpečím ve virtuální komunikaci

Žáci v ohrožení nebezpečím ve virtuální komunikaci mohou využít několika forem pomoci. Vzniklý problém mohou řešit v první řadě s rodiči, kteří tento problém mohou postoupit dále. Další možnost se nabízí s využitím školy, v první řadě za pomoci výchovného poradce, který je pro takové situace vyškolen. Ale také za pomoci všech ostatních učitelů, vychovatelů, či vychovatelek pracujících v „Domově mládeže“. Učitelé mohou těmto situacím předcházet důkladným poučením v rámci vyučovacích předmětů, jako je například Občanská nauka nebo Informační technologie. Žáci mohou navštívit webové stránky **www.e-bezpeci.cz**, které nabízejí online poradnu. Tuto online poradnu mohou využívat žáci nejen z Olomouce, kde autoři tohoto projektu sídlí, ale i žáci právě z Prostějova, či jiných měst republiky. Projekt E-bezpečí se v první řadě zaměřuje na prevenci, dále na vzdělávání a také osvětu, která je spojena s rizikovým chováním dětí, ale i dospělých na internetu. „*Projekt je realizován Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého ve spolupráci s dalšími organizacemi*“. Tyto stránky jsou zaměřeny na prevenci a pomoc osobám v ohrožení kyberšikanou, kybergoomingem, sextingem, kyberstalkingem, zneužití osobních údajů a dále. Vedoucím tohoto projektu je pan Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D. vedoucí Centra PRVoK z Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, obklopen rozsáhlým týmem lektorů pro vzdělávání učitelů, žáků a policistů. Z lektorů uvádím například paní Mgr. Veroniku Krejčí, která je vedoucí lektorského týmu a pana PhDr. Reného Szotkowski, Ph.D., který se zabývá výzkumem této problematiky. (web e-bezpeci). Dalšími pomocnými webovými stránkami jsou **www.minimalizacesikany.cz**, **www.linkabezpeci.cz**, **www.nebudobet.cz**. Konkrétně prostějovští žáci mohou využít pomoci Společnosti Podané ruce, která pomáhá mladým lidem, kteří mají problémy doma, ve škole nebo se stali oběťmi šikany, jak té, kterou jsme znali doposud nebo kyberšikany, kterou jsme si objasnili výše. Další možností je Informační středisko prevence kriminality Městské policie v Prostějově, které se zabývá preventivními projekty, pořádá besedy v rámci výuky na školách, podává informace, jak se mohou občané bránit před pachateli konajícími trestnou činností. V neposlední řadě se žáci mohou obrátit na Policii České republiky.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se věnovala problematice možných rizik spojených s virtuální komunikací u žákyň na Střední škole designu a módy v Prostějově. V teoretické části jsem se věnovala definicím komunikace osobní a samozřejmě virtuální. Čerpala jsem z literatury od autorů zabývajících se těmito, v dnešní době, velmi diskutovanými tématy. V praktické části jsem se zaměřila na zjištění, zda žákyně Střední školy designu a módy v Prostějově znají rizika, která jsou spojena s užíváním virtuální komunikace a zda pro žákyně Střední školy designu a módy plyne nějaké poučení z negativních zkušeností z užívání virtuální komunikace. Výzkumné šetření probíhalo dotazníkovou metodou.

Na základě výsledků dotazníkového šetření mohu konstatovat, že žákyně Střední školy designu a módy v Prostějově ve větší míře mají povědomí o možných rizicích, která virtuální komunikace šíří a dle vyhodnocení další výzkumné otázky se jim v jisté míře snaží předcházet.

Dle mého názoru by bylo dobré předcházet veškerým výše jmenovaným rizikům ze strany školy, například formou preventivních přednášek v rámci výuky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Sociální komunikace*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, 79 s. ISBN 80-244-1357-4.

DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. 6. Vyd. Praha: Grada, 2008. 502 s. ISBN 978-80-247-2018-0

ERNEKER, J. *Základy komunikace*. 1. Vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2004. 65 s. ISBN 80-86708-02-0

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 2. Vyd. Praha: Portál, 2007, 208 s. ISBN 978-80-7367-287-4.

BARTÁK, M. a kolektiv. *Nový slovník cizích slov pro 21. století*. 1. Vyd. Praha: Plot, 2008. 367 s. ISBN 978-80-86523-89-7.

KOPECKÝ, K. *Moderní trendy v elektronické komunikaci*. 1. Vyd. Olomouc: Hanex, 2007. 100 s. ISBN 978-80-85783-78-0.

MIKULÁŠTÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. 1. Vyd. Praha: Grada, 2010. 325 s. ISBN 978-80-247-2339-6.

PODGÓRECKI, J. *Sociální komunikace v edukaci*. 1. Vyd. Ostrava: Repronis, 1998. 322 s. ISBN 80-86122-20-4.

SZOTKOWSKI, R., KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. 1. Vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 177 s. ISBN 978-80-244-3911-2.

ŠIMÍČKOVÁ – ČÍŽKOVÁ J. *Přehled sociální psychologie*. 2. Vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. 181 s. ISBN 80-244-0929-1.

ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. 158 s. ISBN 80-7254-360-1.

TEGZE, O. *Neverbální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2003. 482 s. ISBN 80-251-0183-5

VYBÍRAL, Z. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 263 s. ISBN 80-7178-291-2.

VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. 319 s. ISBN 978-80-7367-387-1.

Oficiální stránky Střední školy designu a módy v Prostějově. [online].[cit.2015-06-19]. Dostupné z: <http://www.ssdam.cz/>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník pro žáky Střední školy designu a módy v Prostějově

Dotazník pro žáky Střední školy designu a módy v Prostějově

Tento dotazník poslouží ke zpracování bakalářské práce, která se zabývá:

Možnými riziky virtuální komunikace mezi žáky na Střední škole designu a módy v Prostějově.

Dotazník je anonymní. Označte prosím, jednu Vámi zvolenou odpověď.

Děkuji Vám za ochotu a čas strávený při vyplňování dotazníku.

1. Který ročník studujete?

- První
- Čtvrtý

2. Kde bydlíte?

- Na vesnici
- Ve městě

3. Ovlivnil internet Vaše vztahy s přáteli?

- Ano
- Ne
- Nevím

4. Vystupujete ve virtuálním světě „sama za sebe“?

- Ano
- Ne
- Pouze někdy

5. Jaké údaje o své osobě uvádíte?

- Veškeré údaje (Tel. číslo, datum narození, místo bydliště, údaje o rodině)
- Jen ty důležité (Jméno, příjmení, e-mailová adresa)
- Pouze základní (Jméno)

6. Výhody (přednosti) osobní komunikace.

- Socializace
- Snadnější porozumění (Detailnější vysvětlení)
- Nonverbální projevy (Úsměv, pohlazení, atd.)

7. Výhody (přednosti) virtuální komunikace.

- Překonávání velkých vzdáleností
- Rychlost
- Jednodušší sdělování špatných zpráv

8. Nevýhody osobní komunikace.

- Nervozita
- Nonverbální projevy (Například červenání se)
- Těžké sdělování špatných zpráv
- Žádné nevýhody nemá

9. Nevýhody virtuální komunikace.

- Zneužití osobních údajů
- Zneužití důvěry (Vydávání se za někoho jiného)
- Kyberšikana
- Žádné nevýhody nemá

10. Máte nějakou negativní zkušenost s virtuální komunikací? (Kyberšikana, napadení vašeho účtu, atd.)

- Ano
- Ne
- O žádné nevím

11. Snažíte se předcházet negativním zkušenostem s virtuální komunikací?
(Pomocí dobrého zabezpečení účtu, neuvádění veškerých osobních údajů,
komunikací pouze s lidmi, které znáte osobně, atd.)

- Ano
- Ne
- Nevím

12. V případě nějakých pochybností o bezpečnosti virtuální komunikace to
budete řešit:

- S kamarády
- S rodiči
- Ve škole
- S organizací zabývající se těmito záležitostmi
- S policií